

СТАНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОСТІ УКРАЇНИ

Валентин Коновальчук

●

НАШ ЗЕМЛЯК СОТНИК УГА ОСИП ТВЕРДОВСЬКИЙ

Прийшли чергові роковини трагедії 29 січня 1918 р. під Крутами. Цвіт української нації, молодь, для котрої поняття Батьківщина і Україна злилося в одне ціле, поклала за це своє життя. Загиблим у тому бою з більшовицькою навалюю кожний український патріот поставив пам'ятник у своїй душі. Проте в тому бою залишилися і живі, котрі продовжували боротьбу проти більшовизму в Україні. Серед них був і наш земляк Осип Матвійович Твердовський.

Майбутній сотник української армії народився 1.11.1891 року у Ніжині. Його батько був ремісником, котрий походив із старого козацького роду і завжди пам'ятав про це, був незалежним і дуже любив Україну. Ці моральні устої він передав і своїм синам. Молодий Осип закінчив у своєму рідному місті козацьку школу (була і така в ті часи), а з початком Першої світової війни пішов на фронт. Бравого юнака направили в старшинську школу при 176 Переволочанському полку, яку він закінчив напередодні 1917 року, а потім знову сербський фронт, поранення і нагорода цієї країни за хоробрість - орден «Юрія та Білого Орла».

Після повалення царату Осип Твердовський бере активну участь у жорстоких боях під Тернополем. І знову тяжке поранення, шпиталь у Києві, повернення додому у Ніжин. У той час більшовицько-московські банди вже йшли на Київ, і тому Осип не міг сидіти вдома.

Усім відома огидна резолюція козаків ніжинського гарнізону в ту трагічну мить. Вони не тільки відмовились іти на допомогу воякам під Крути, а й хотіли вдарити їм у спину. Осип Твердовський та його брат Матвій врятували честь ніжинців у тому далекому 1918-ому. Організували загін від наших земляків і на його чолі взяли участь в крутянському бою разом зі студентським куренем. Ось його фінал: «...В окопах почався багнетний бій під вибухами трьох гармат і кулеметну тріскотню... Сотні трупів покрили редут...».

В останні хвилини цієї страшної для всієї України трагедії Осип Твердовський організує залишки свого загону і з боєм прориває більшовицьке кільце - відходить до Ніжина. Майбутньому сотнику української армії допоміг фронтовий досвід. Після захоплення Ніжина червоними брати Твердовські разом із своїми вояками ведуть нещадну партизанську боротьбу проти більшовиків.

8 березня 1918 р. Осип Твердовський вже на чолі петлюрівського полку йде попереду німців і жене більшовиків туди, звідки вони вийшли, - в Росію. Звіляняє Ніжин. Після цих подій входить до Ніжинського революційного комітету, який підтримував порядок у місті, роззброював більшовицькі підрозділи. Був призначений комендантом Ніжина, формує українські частини та відправляє їх до

Києва. До української народної армії.

У цьому ж році після повалення Центральної Ради О. Твердовський разом з С. Петлюрою перебуває в Білій Церкві і бере активну участь у повстанні проти режиму Скоропадського.

Відбуває до Києва, стає курсантом інструкторської школи Української армії. Одержавши звання сотника, наш земляк продовжує службу в 2-ому Подільському корпусі та 12-ому Брацлавському. На Поділлі Осип Твердовський уже сам командує старшинською сотнею молодих офіцерів української армії.

Увесь 1919 рік Осип веде запеклу боротьбу проти більшовиків в Україні. Панцирним потягом «Помста» командує його брат Матвій, а після його смерті від тифу у 1919 р. Осип став на його місце і наводить такий жах на більшовиків, що вони призначають за його голову велику нагороду.

Восени того ж самого 1919 року панцирний потяг під команду Осипа Твердовського С. Петлюра передає на допомогу Українській Галицькій армії, яка веде боротьбу проти Польщі. Потім був полк і знову повернення в Україну, де йшли запеклі бої. У 1920 р. сотник Твердовський знову потрапляє у польський концтабір, але тікає, хоче перейти український кордон для продовження боротьби з більшовиками. Після того, як тут спіткала невдача, для нашого земляка починається еміграція у Західній Європі. Твердовський спочатку працює на копальнях і фабриках Франції, а потім переїжджає до Люксембурга, де разом зі своїми товаришами по боротьбі за наказом Коновальця засновує відділ ОУН .

На початку 20-х років на рідних та близьких Осипа Твердовського нахлинула хвиля репресій з боку більшовицької влади. Його брат Микола у 1922 році був засуджений за зберігання церковного майна до 3-х років ув'язнення. Старший брат Матвій проходив службу в армії С. Петлюри і помер у Проскуріві від тифу у 1919 році.

У 1930 році Осип помирає від поранення в голову, яке отримав під час громадянської війни в Україні. В українській еміграційній пресі був опублікований некролог, в якому говорилось: «Так перервалася ниточка трудящого життя вірного сина України, високоїдейного громадянина і патріота... загальнолюбимого товариша не тільки серед своїх, але і серед чужинців. Вічна йому пам'ять».

У Ніжині і нині живуть нащадки героїчного сотника. В майбутньому, а це, безумовно, станеться, в нашому місті буде увічнено пам'ять славних земляків - братів Твердовських.

